

▶ AZ INTELLIGENS SZAKOSODÁS ÁTALAKÍTJA A REGIONÁLIS GAZDASÁGOKAT – ÚT A HELYES IRÁNYBA

A gazdasági világválság gazdasági pangáshoz vezetett, és jelentős csökkenést eredményezett az uniós beruházások terén. Az Európai Bizottság makrogazdasági politikát fogadott el a helyzet kezelésére, amely a beruházás, a strukturális reform és a költségvetési felelősség eredményes összehangolásán alapul.

A gazdasági válság a konvergencia megbomlásához vezetett Európa-szerte, ami akadályt gördít a fellendülés és a jövőbeli növekedés elé. Európa feladata tehát, hogy helyreállítsa a konvergenciát. Az intelligens szakosodási stratégiák az erőforrások kutatásra, innovációra és ágazati megújulásra való koncentrálásának kiváló regionális eszközei lehetnek azokon a konkrét területeken, amelyek versenyelőnyhöz juttatják a régiókat a jövőbeli növekedési lehetőségek terén Európa-szerte, így biztosítva a növekedést, az új munkahelyek létrejöttét és az egyenlőtlenségek visszaszorítását.

A növekedéshez vezető út: a beruházási hiány pótlása

Az európai beruházási eszközök egyike az új Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA), amelynek célja, hogy 2015–2017 között 315 milliárd EUR-t felszabadítva rövid távú lendületet adjon a keresletnek, és növelje a hosszú távú gazdasági potenciált.

Becslések szerint ugyanakkor az ESBA a válságból eredő beruházási hiány mintegy egyharmadát képes csak fedezni, és elsősorban nagyprojektek finanszírozására lesz alkalmas. Az ESB-alapok 450 milliárd EUR értékű beruházási csomagot tesznek elérhetővé a stratégiai beruházások támogatására a 2014–2020-as időszakban.

Az ESB-alapok legalább további 150 millió EUR-nyi, állami és magánberuházásokon keresztül megvalósuló társfinanszírozást fognak mozgósítani, aminek köszönhetően az elérhető források teljes összege 600 milliárd EUR lesz. A források mintegy 80%-át olyan elmaradottabb régiók fogják kapni, amelyeket különösen súlyosan érintett a recesszió.

MI AZ INTELLIGENS SZAKOSODÁS?

Az intelligens szakosodás olyan stratégiai megközelítés, amely a közösségi beruházásokat a régiók gazdasági átalakulása tekintetében a kutatásra és az innovációra összpontosítja, hogy versenyelőnyt teremtsen, és kiaknázza a piaci lehetőségeket az új értékláncok terén. Az intelligens szakosodást szolgáló regionális innovációs stratégiák (RIS3) teljesítése az európai kohéziós politika terén megvalósítandó operatív programok kidolgozásának előfeltételévé vált.

Az ESB-alapokból több mint 160 milliárd EUR-t olyan beruházások támogatására programoztak át, amelyek a kutatásra és innovációra, az ikt-ra, a kkv-k versenyképességére és a karbonszegény gazdaságra való átállásra koncentrálnak. Mivel a gazdasági növekedést az elmúlt évtizedekben a termelékenységgel és az innovációval kapcsolták össze, ez a két tényező fogja új, fenntartható munkahelyek létrejöttét szavatolni.

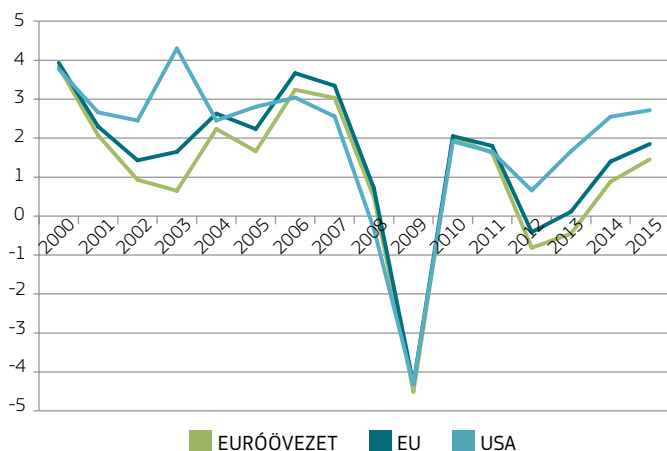
Intelligens szakosodás: az átalakulás motorja

A megreformált kohéziós politika a RIS3 segítségével fontos szerepet tölt be a növekedési stratégiában, amelynek célja a gazdasági integráció felgyorsítása, az ipari átalakulás megvalósítása és rugalmasabb gazdaságok létrehozása.

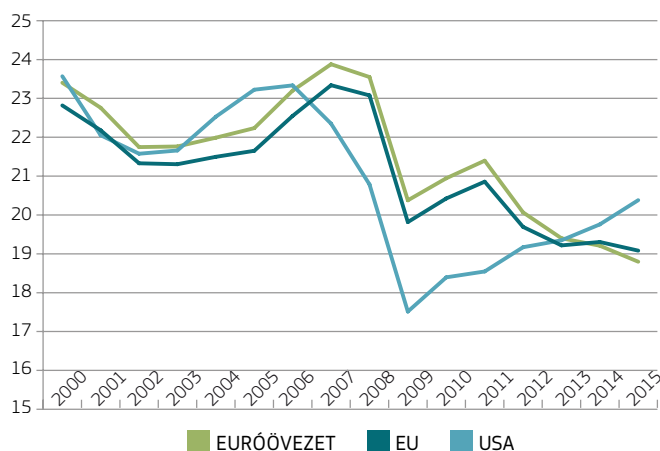
A megreformált kohéziós politikának ezenfelül az európai konvergencia helyreállítását is elő kell idéznie az intelligens szakosodás segítségével, hogy a különféle fejlettségi szintű régiók nagyobb hozzáadott értéket teremtsenek. Az intelligens szakosodás azt is lehetővé teszi, hogy a leszakadó régiók – a helyi lehetőségeket megragadva a nemzetközi piacokon – előreugorjanak az értékláncon.

A GDP ÉS A BERUHÁZÁSOK ALAKULÁSA, 2000–2015 ⁽¹⁾

▶ GDP-NÖVEKEDÉS (%)

▶ BERUHÁZÁS (A GDP%-A)

Miközben a GDP növekedése felgyorsult Európában, a beruházások mértéke jóval a válság előtti szintek alatt van. A grafikonon az euróövezet, az EU-28-ak és az USA adatai láthatók.

Forrás: Európai Politikai Stratégiai Központ, IMF, Eurostat

Azzal, hogy az intelligens szakosodás az ESB-alapok tervezési folyamatának előfeltételévé vált, a régiók többsége a célzott, ún. vállalkozói felfedezési folyamat mellett regionális fejlesztési kihívásokon és lehetőségeken alapuló stratégiával ⁽²⁾ is rendelkezik. A vállalkozói felfedezési folyamat alulról felfelé építkező üzleti perspektívát vezet be a jövőorientált innovációs növekedés területeinek azonosítását illetően.

Miközben az intelligens szakosodási stratégiák kidolgozása összességében kedvezően zajlott, és új kezdetet jelentett a regionális politika terén ⁽³⁾, az intelligens szakosodás *ex ante* feltételként történő teljesítésével kapcsolatos egyeztetéseket kihívások kísérték – például a meghatározott prioritási területek számával és a vállalkozói felfedezési folyamat minőségével kapcsolatban.

Számos régió, különösen azok, amelyeket a legsúlyosabban érintett a válság, az intelligens szakosodást tartják megfelelő válasznak az állami források szigorítására. A régióknak lehetőségük nyílik tehát a „válságból szisztematikus szemlélettel, a minőséget a mennyiség elé helyezve” ⁽⁴⁾ kilábalni. Megfelelő eredményt érhetnek el például, ha a beruházások hatására koncentrálnak ahelyett, hogy a K+F-kiadásokat növelnék, és „felkészültebben várják a következő válságot”.

A RIS3 végrehajtása: az öt kihívás

A következő lépés az, hogy az intelligens szakosodást Európaszerte működőképesse tegyék. Az intelligens szakosodási stratégiák végrehajtásához, továbbá a rövid távú fellendülés és a közép- és hosszú távú versenyképesség eléréséhez öt követelményt mindenképpen teljesíteni kell.

- 1. Az átalakulás felgyorsításához** konkrét beruházási projekteket kell meghatározni. A tagállamoknak és a régióknak olyan stratégiai projektirányvonalat kell kidolgozniuk, amely az új értékláncok társfinanszírozását nemzeti/regionális intelligens szakosodási prioritások és kiemelt európai kezdeményezések figyelembevételével teszi lehetővé.
- 2. Folyamatossá kell tenni a vállalkozói felfedezést,** amelynek révén az iparági és kutatásban érdekelt felek aktívan részt vesznek a prioritási területek finomhangolásában és a további piaci fejlődést ösztönző stratégiák optimalizálásában.
- 3. A sikeres végrehajtás érdekében** monitorozni és értékelni kell a szakpolitika hatását. Ezt a folyamatot célszerűbb egy olyan proaktív tanulási eszközként felfogni *ex post* ellenőrzés helyett, amely a folyamatos vállalkozói felfedezés és a stratégiai fejlődés szolgálatában áll.
- 4. Meg kell találni és ki kell aknázni** a többi kerettel és finanszírozási eszközzel közös szinergiákat. Széttagolt megoldások helyett összehangolt, egymást kölcsönösen erősítő politikákat és stratégiákat kell kidolgozni.

(1) <http://ec.europa.eu/epsc/pdf/presentations/040615vinhassouza.pdf>

(2) A regionális intelligens szakosodás prioritási területei bővülésének dokumentálása az EYE@RIS3 adatbázisban.

(3) A Fraunhofer Institute felmérése szerint az intelligens szakosodás nagymértékben megújította a regionális tervezési kultúrát, és a regionális potenciálok jobb megismeréséhez vezetett: www.isi.fraunhofer.de/isi-wAssets/docs/p/de/vortragsfolien/regionen_cluster/S3_Projekt_2014_final.pdf

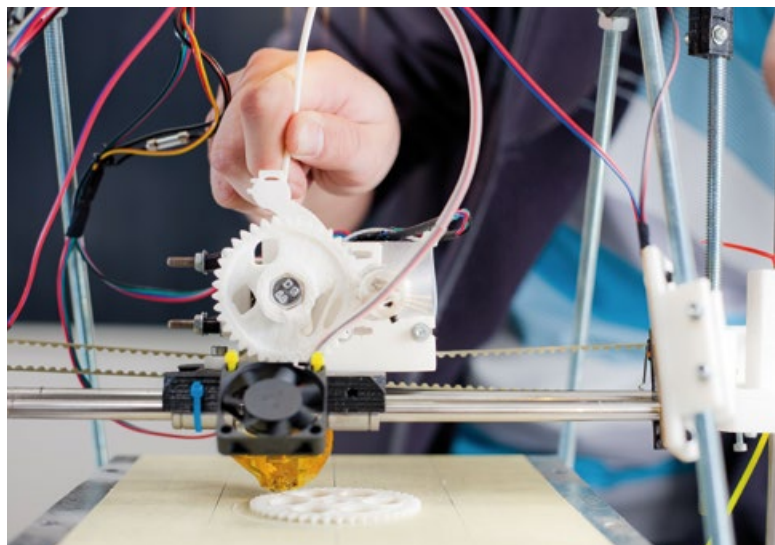
(4) Marta Marin, a baszk kormányzati küldöttség tagja Brüsszelben, a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság által az intelligens szakosodás témakörében szervezett képzésen – 2015. június 25.

PÉLDÁK KÍSÉRLETI PROJEKTEKRE

► NAGY TELJESÍTMÉNYŰ GYÁRTÁS 3D-S NYOMTATÁSSAL

A 3D-s nyomtatás forradalmasíthatja a gyártóipart, és amellett, hogy számos iparágra hatással lehet, teljesen új értékláncokat és iparági tevékenységeket hozhat létre. Ugyanakkor számos korlátja van a technológia elterjedésének és az erőteljesen fejlődő alkalmazások áttörésének.

A piaci felhasználás felgyorsítása érdekében az élkezdemenyezés részeként kísérleti projekt indult újtárá 2014 szeptemberében, amelynek jelenleg 22 uniós régió a tagja. A COSME finanszírozása keretében az értékláncelmzést 40 további régióra fogják kiterjeszteni, az elmaradottabb régiókat is beleértve. A módszertan tesztelését követően a következő lépés során konkrét társfinanszírozási lépések fognak következni az iparági szereplők részvételével. Az első projektszakaszok során hat olyan platformjavaslat született, amelyek a különféle értékláncokat egy hálózatba tömörítik: két javaslat az autóipar, egy-egy a szerszámgépgyártás és a textilipar, és kettő a kreatív ágazatok terén. A hálózatépítés az első ügynöki rendezvény előkészítési szakaszába lépett. Az esemény célja, hogy konkrét javaslatok szülessenek, és az ágazatok elkötelezettségükről tegyenek tanúbizonyságot a bemutatóprojektek iránt.

► **5. Határon átnyúló, transznacionális vagy régiók közötti területet** kell alkalmazni, hogy a méret- és választékgazdaságosság révén hatékonyabb egyéni és közös potenciál legyen elérhető. A meglévő eszközök (például az Interreg) az intelligens szakosodás által kínált lehetőségeknek az összehangolására koncentrálnak, hogy – többek között nemzetközi klaszterek együttműködése révén – hatással legyenek az országpecifikus operatív programokra.

A regionális érdekeken túl: az élkezdemenyezés szerepe

Az új iparágak megjelenését, a meglévők átalakulását és az ebből fakadó munkahelyteremtést az intelligens beruházások fogják alakítani az európai értékláncokban. A régiók közötti társberuházásoknak ezért a regionális erőfeszítések fokozására kell törekedniük. Habár a nemzeti és regionális RIS3 stratégiákban kisebb hangsúllyal van jelen, az intelligens szakosodás régiók közötti dimenziója – olyan kezdeményezések révén, mint az élkezdemenyezés – egyre nagyobb figyelmet kap.

Az élkezdemenyezésben⁽⁵⁾ részt vevő 28 régió magas szintű politikai elkötelezettséggel működik együtt az intelligens szakosodási stratégiák végrehajtása, valamint egyéni és közös potenciáljuk maximalizálása terén. A régiók meghatározzák

azokat a területeket, amelyek az üzleti lehetőségek terén méretgazdaságosságot eredményeznek.

Öt tematikus kísérleti projekt keretében kezdték el megvalósítani ezt a szemléletet olyan területeken, amelyek az iparágak nagy érdeklődésére tarthatnak számat:

- Energetikai alkalmazások nehéz környezeti körülmények között – projektvezető: Skócia (Egyesült Királyság) és Baszkföld (Spanyolország).
- Nagy teljesítményű gyártás 3D-s nyomtatással – projektvezető: Flandria (Belgium) és Dél-Hollandia (Hollandia).
- Hatékony és fenntartható gyártás – projektvezető: Katalónia (Spanyolország) és Lombardia (Olaszország).
- Bioalapú gazdaság – projektvezető: Randstad (Hollandia) és Lombardia (Olaszország).
- Nanotechnológia – projektvezető: Skåne (Svédország) és Tampere (Finnország).

(5) Az „intelligens szakosodáson alapuló növekedést célzó élkezdemenyezés” azoknak a régióknak a hálózata, akik szakpolitikai elköteleződéssel, az intelligens szakosodás megvalósítása terén vezető szerepet vállalva igyekeznek fokozni a régiók szerepét az európai innováció és ágazati politika terén. A kezdeményezést 2014 novemberében indította el a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság a Flandriával közösen szervezett, az intelligens szakosodásról szóló magas szintű konferencián. Bővebb információ: www.s3vanguardinitiative.eu/

► KORSZERŰ GYÁRTÁSI FOLYAMATOK NEHÉZ KÖRNYEZETI KÖRÜLMÉNYEK (TENGERI) KÖZÖTT HASZNÁLT ENERGETIKAI ALKALMAZÁSOKHOZ

A tengergazdaság jelentős növekedési potenciált képvisel mind a tengeri régiók, mind a „kék növekedés” értékláncai terén szakértői készségekkel és technológiai kapacitásokkal rendelkezők számára. Ez a kísérleti projekt a tengeri megújuló energiák hasznosításához, a tengeri energiatermeléshez és az erőforrások kitermeléséhez szükséges speciális berendezésekre és alkatrészekre koncentrálna.

Az európai értékláncok nincsenek jól integrálva ezen a területen, és a tudásmegosztás sem jellemző. A közös értékláncokban rejlő lehetőségek maximalizálására a regionális kormányzati szervekből és a klaszterek képviselőiből álló csapat jelenleg a következő három kihívásra keres megoldást:

- **1) létesítmények és szolgáltatások összekapcsolása:** hogy a kkv-k bármelyik élkezdemenyezési régióból hozzáférjenek a kutatási infrastruktúrához;
- **2) szolgáltatók összekapcsolása:** az ellátási láncok megnyitása és a kkv-k együttműködésre ösztönzése;
- **3) partnerek összekapcsolása:** a régiók közötti ipari konzorciumok létrehozása a termékek és szolgáltatások javítására.

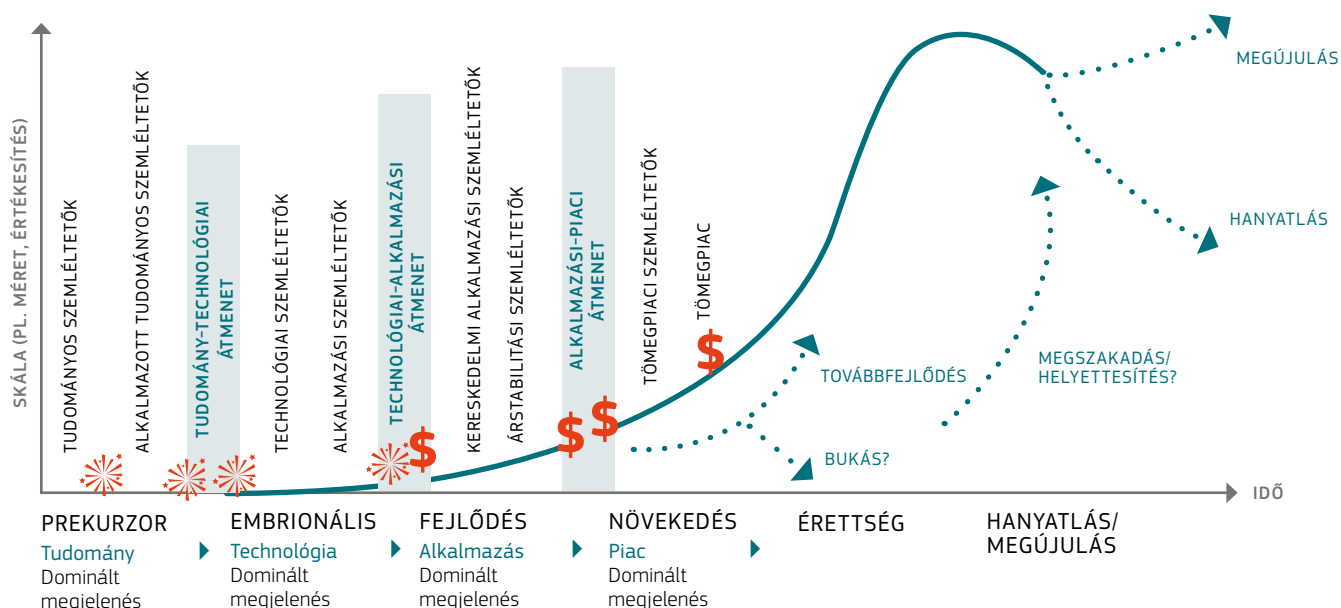
A kísérleti projektek célja, hogy növeljék az innovatív alkalmazások piaci jelenlétét a korszerű gyártási folyamatok terén azáltal, hogy iparági kezdeményezésű, régiók közötti demonstrációs platformokat hoznak létre. Ehhez javítani kell a meglévő kezdeményezések összekapcsolását és javítását a régiók között, lehetőséget teremtve a tevékenységek kiszélesítésére, a vezető felhasználók tágabb közösségeibe való bejutásra és a meglévő megoldásokhoz képest egyértelműen nagyobb hozzáadott értéket létrehozva.

Az élkezdemenyezési módszertan a határon átnyúló vállalkozói felfedezés és értéklánc-elemzés tekintetében a következő egymást követő szakaszokra épülő felskálázási folyamatot követi:

- **1) ismeretszerzés** a régiók potenciáljának feltérképezésével az újonnan megjelenő értékláncokban, valamint a kulcsfontosságú szereplők azonosításával;
- **2) kapcsolatteremtés** a szereplők „összeparosításával”;
- **3) szemléltetés** olyan megoldások bemutatásával, amelyek közelebb viszik az alkalmazásokat a piachoz;
- **4) kereskedelmi felhasználás** a forgalomba hozatal társfinanszírozásával.

Az élkezdemenyezés terén megvalósuló kísérleti projektek célja, hogy előmozdítsák a régiók közötti együttműködést annak érdekében, hogy szemléltessék a megoldások létjogosultságát, és a piacra való bekerülés lehetőségét. Az élkezdemenyezés részeként olyan eszköz jött létre, amely felgyorsítja a konkrét projektek meghatározásának folyamatát. A módszertan mátrixmegközelítésre épülve a „függőleges” dimenzióban az értéklánc szemléltetésre szolgáló eseteit ábrázolja,

KÖZÖS SZEMLELTETÉS AZ ÁTALAKULÁS FELGYORSÍTÁSÁRA

A szemléltetők fontos szerepet játszanak egy (új) iparág életciklusának különböző fázisai közötti átmenetekben. Az iparág csak akkor léphet a következő fázisba, ha teljesülnek a szemléltetés feltételei.

Forrás: Phaal, O'Sullivan, Routley, Ford & Probert (2011)

míg a „vízszintes” dimenzió a több eseten átívelő szolgáltatásokat képezi le az ökoszisztémára vonatkozóan (például megfontolások, kihelyezések, ütemtervek, keresztezési pontok).

A jövő útja: stratégiai klaszterségi partnerségek társberuházásokhoz

Az említett kísérleti intézkedések döntő szakaszhoz értek a szereplők közötti kapcsolatépítés terén az új európai értékláncok mentén. A folyamat előmozdítása érdekében a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság részt vesz egy olyan, 2016 elején megrendezendő szakmai kapcsolatépítő rendezvényt támogatásában, amelynek célja, hogy felgyorsítsa az élkezdemenyezések kísérleti projektjeit.

A főigazgatóság az intelligens szakosodási platformmal közösen azt is tervezi, hogy az élkezdemenyezés módszertanát olyan eszköztárba rendezi, amely a régiók közötti vállalkozói felfedezést szolgálja, hogy a módszertan szélesebb körben ismertté váljon. Mindez új megközelítéseket fog ösztönözni több régióban az intelligens szakosodási stratégiák összehangolt megvalósításában. Egyúttal a transznacionális/regiók közötti koordinációhoz is hozzájárul az operatív programok kidolgozása és teljesítése terén, ami az uniós makroregionális stratégiákban említett fokozottabb makroregionális együttműködésre való erőteljesebb törekvés ellenére még mindig gyenge elem⁽⁶⁾.

HOGYAN ALAKÍJTJA ÁT ÉS MODERNIZÁLJA AZ INTELLIGENS SZAKOSODÁS EURÓPA RÉGIÓIT?

SZÁSZORSZÁG, NÉMETORSZÁG: A stratégiai állami és magánberuházások sikeresen korszerűsítették a hagyományos mikroelektronikai ipart, létrehozva a „szász szilíciumvölgyet”, Európa legnagyobb mikroelektronikai klaszterét.

PODKARPACIE, LENGYELORSZÁG: Elkötelezett állami és magánösszefogásnak köszönhetően egy eltűnőben lévő hetven éves hagyományt sikerült egy repülőipari klaszter segítségével megmenteni, amely alkatrészgyártással és kész repülőgépek szállítással foglalkozik világszerte.

ÉSZAK-SVÉDORSZÁG: Egy távoli, hideg hőmérsékleti viszonyokkal jellemezhető régió értékes területté vált, amely nagy autógyártóknak és gépjármű-tesztelési létesítményeknek ad helyet a Daimler, a Volkswagen, a Toyota, a General Motors, a Ford, a Fiat, a Peugeot, a Saab és a Hyundai számára.

ÉSZAK-KARÉLIA, FINNORSZÁG: Stratégiai beruházásokkal és több területet érintő klaszterekkel – például a vadgazdálkodás és a gépjáratás terén – kompetencia-alapú bio-erdőgazdálkodással alakították át a hagyományos erdőgazdálkodást. A régió vezető szerepet játszik az erdei bioenergia, a decentralizált biofinomítás és feldolgozás, az erdészeti technológia stb. területén.

▶A „GROW your REGION” (Növelj a régióid) rendezvény résztvevői.

A fő elem egy sor olyan stratégiai, egyúttal alulról felfelé építkező transznacionális és régiók közötti kezdeményezés ösztönzése és elősegítése lesz, amelyek a régiók és a regionális szereplők révén, azonban klaszterek és iparágak vezetésével valósulnak meg a közös értékláncok kidolgozása és együttes létrehozása terén. A klaszteralapú európai ökoszisztémák kapcsán ezért napirendre került egy többszintű támogatási mechanizmus koncepciója.

Annak érdekében, hogy minél több régiót és programot ösztönözzenek iparági megközelítés elfogadására és stratégiai klaszterekkel való partnerségek alkalmazására, a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság a Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatósággal közösen 2015. április 27–28-án megtartotta a „GROW your REGION” (Növelj a régióid) elnevezésű konferenciát⁽⁷⁾. A rendezvényen részt vevő 350 regionális döntéshozó és klaszterképviselő közös megközelítéseket ismerhetett meg az intelligens szakosodás, valamint gazdasági átalakulás klasztereken történő megvalósítására vonatkozóan.

A rendezvény igazolta, hogy célirányosabb és stratégiai, régiók közötti együttműködésre van szükség a közös ökoszisztémák létrehozását ösztönző rendszerszintű megközelítésekre való átálláshoz. A két főigazgatóság jelenleg egy olyan szakmai műhelytalálkozót szervez az idei télre a konferencia folytatásaként, amely az intelligens szakosodás

(6) Jó példa erre a balti-tengeri régióra vonatkozó cselekvési terv (2015. június), amely egyértelműen kimondja, hogy a régióknak sokkal intelligensebb ágazatokon és régiókon átívelő partnerségeket kell kialakítaniuk... (az élkezdemenyezés erőfeszítéseire hasonlókat) ahhoz, hogy teljes mértékben ki tudják aknázni innovációs potenciáljukat. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/baltic/action_09062015_en.doc

(7) http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/conferences/grow_region/

európai klaszterségi partnerségeit ösztönző lehetséges közös intézkedéseket fogja vizsgálni.

A Bizottság további szolgálataival való együttműködés többek között a következő szinergiákat vetíti előre:

- ▶ az Energiaügyi Főigazgatósággal új intelligens szakosodási platformmal kapcsolatos együttműködést az **energiaunió** támogatására;
- ▶ a Tartalmak, Technológiák és Kommunikációs Hálózatok Főigazgatóságával a „regionális csomópontok” szerepével kapcsolatos együttműködést, amely határozottan szükséges a **digitális menetrend** alkalmazásához;
- ▶ a Kutatási és Innovációs Főigazgatósággal, hogy a megfelelő intelligens szakosodási stratégiák révén hozzájáruljon az új, **körkörös gazdasági cselekvési tervhez**.

Ezek az előrelépések jól szemléltetik, hogy az uniós politika által nyújtott támogatás mechanizmusai, különösen a regionális politika, lehetővé teszik a régiók és a klaszterek számára, hogy rendelkezzenek a gazdaság átalakításához szükséges kapacitással, felgyorsítva a regionális jóléti szintek konvergenciáját.

A következő teendő egy koherens támogatási rendszer konszolidációja lesz a **Corina Crețu** regionális politikáért felelős biztosnak adott megbízatásnak megfelelően, hogy maximalizálják a politikai eszközök közötti szinergiákat.

Ahhoz, hogy kiszélesítsük a határokat és valódi szinergiákat hozzunk létre a gyakorlatban, a regionális hatóságok és klaszterek általi vezetésnek óriási szerepe van. Segíteni és támogatni kell őket a stratégiai partnerségek kialakításában a társfinanszírozások terén, és hogy a kapcsolatfelvételtől megállapodások szülessenek, amelyek nyomán új üzleti lehetőségek és növekedési potenciálok válhatnak elérhetővé.

MAGAS SZINTŰ KONFERENCIA AZ INTELLIGENS SZAKO- SODÁSI STRATÉGIÁK VÉGREHAJTÁSÁRÓL 2016. JÚNIUS

A Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság lesz a házigazdája az eseménynek, amelynek célja a megfelelő következtetések levonása az elmúlt évek során az intelligens szakosodási szemlélet kapcsán összegyűjtött uniós és regionális tapasztalatokkal kapcsolatban, a régiók közötti induló együttműködés (például az élkezdemenyezés és az európai klaszterségi partnerségek) első eredményeinek értékelése és a jövőben követendő út felvázolása.

A megbeszélések elsősorban az intelligens szakosodási stratégiák nemzetköziesedésével, a klaszterségi politikák és az intelligens szakosodás konvergenciájával, valamint az európai innovációs ökoszisztémákban az ilyen jellegű intézkedésekre irányuló eszközök közötti szinergiákkal fognak foglalkozni.

▶ TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/brochures/2014/smart-specialisation-and-europes-growth-agenda